

Posudek rigorózní práce

Alterace: deminutiva a augmentativa současné italštiny,

kterou předložil FRANTIŠEK NEUWIRTH,

FF UK, Ústav románských studií, a.a. 2009/2010

Rigorózní práce Františka Neuwirtha, vycházející z jeho práce diplomové, je bez jakékoli nadsázky naprosto dokonalým textem. Neuwirth totiž na předepsaném rozsahu (vlastní text práce má se závěrem 63 stran, celkově 73) dokázal čtenáři předložit vlastní výsledky, které jsou v mnoha ohledech opravdovou novinkou.

Téma je na první pohled tradiční: alterace v současné italštině. To, že italština (a spolu s ní některé další románské jazyky), disponuje bohatým systémem toho, co moderní lingvistika nazývá *evaluační* morfologie, je známý fakt, kterým se zabývali snad všichni romanisté. Neuwirth se dokázal skvěle zorientovat v této bohaté literatuře a hned rozpoznal některá hlavní východiska a teorie; nakonec se přidržel té nejnovější literatury a přesvědčivě zformuloval rámeček, který je dnes dominantním paradigmatem.

V první kapitole nám autor sděluje, co bude tématem jeho práce, a činí tak velice úsporným, ale účinným stylem: „S alterací se setkáváme již v latině (...), dále například ve španělštině, (...) ve francouzštině či v češtině (...). Tato práce se bude zabývat alterací v italštině.“ (s. 5). Druhá kapitola přináší opět stručný, ale zcela výstižný přehled základních charakteristik alterace (sémantika založená na dimenzionálně-apreciativním schématu, pragmatický rozměr alterace založený na protikladu reálného a fiktivního světa). Třetí kapitola je pak podrobnou analýzou toho, co je prezentováno v předešlé kapitole (autor tak skvěle postupuje od obecného ke konkrétnímu, od jednoduchého ke složitému); Neuwirth je zde opět maximálně úsporný, a proto volí - spíše než dlouhé výklady - přehledné tabulky či diagramy. Čtvrtá kapitola se zabývá velmi konkrétním jevem, a sice kumulací jednotlivých sufixů a interfixací. Neuwirth velmi správně poukazuje na to, že je třeba odlišovat kumulaci od interfixace. Nabízí (na základě sekundární literatury - především s odkazem na práci *Morphopragmatics* W. Dresslera a L. Merlini-Barbaresiové z r. 1994) kvantitativní vyhodnocení nejčastějších interfixálních kombinací. Pátá kapitola je vynikajícím shrnutím zmiňované studie *Morphopragmatics*. Autor zde okamžitě pochopil, v čem spočívá pragmatický rámeček (založený na searlovské teorii mluvních aktů), a správně tak zdůrazňuje (na s. 30), že alterace je především věcí mluvního aktu, nikoli sémantiky jednotlivých výrazů. Alterace tedy modifikuje některé aspekty mluvních aktů (propoziční obsah, podstatné podmínky, podmínky upřímnosti apod.) a přináší či vnucuje presupozici individuálního hodnocení mluvčího. Kapitola VI. je věnována produktivitě alteračních sufixů. Neuwirth se zde omezuje (a tímto slovem nemíním žádné negativní omezení) na produktivitu pojatou jako *type frequency* (třebaže tento termín tu nezaznívá - k tomu se ještě dostanu), tedy jako počet doložených hesel ve slovnících (diplomant pracuje s *Zingarellim 2007*); nejde tedy o korpusově založenou analýzu (pro kterou by ale tato práce mohla představovat skvělé východisko).

Sedmá a osmá kapitola jsou poněkud odlišné, a proto se u nich zastavím: autor zde „sestupuje“ ke konkrétním výrazům a předvádí vynikající mikroskopickou analýzu, která vtahuje do hry i podstatné diachronní hledisko. Tato analýza je motivována zajímavým předpokladem. Neuwirth totiž vychází z rozsáhlých změn v alteraci, ke kterým přistoupil Manzoni v druhém vydání svých *Snoubenců*. Diplomant se zde snaží ukázat, zda Manzoniho vliv na preferenci sufixu *-ino* (oproti *-etto* a *-ello*) je zcela systematický a „plošný“. Neuwirth jasně říká, že je potřeba zabývat se opravdu konkrétními výrazy, a na příkladu dvojic *bastoncello / bastoncino, stradicciola / stradina* apod. ukazuje, jak k tomu přistupovat. V osmé kapitole, nazvané *Doklady*, se Neuwirth opět zabývá konkrétními příklady ze současné

italštiny, které prokazují všechny předem definované rozměry alterace; některé příklady jsou skutečně velmi vhodně zvolené (*manina, favorino, dottorino* atd.), ještě se k nim proto vrátím.

Závěr práce obsahuje přílohu (malá excerpce alterátů z beletrie), perfektně strukturovanou bibliografii a dvě cizojazyčná *résumé* (anglické a italské).

Předkládaná práce byla jako diplomová suverénně obhájena a hodnocena jako výborná, a proto ji v této podobě jako rigorózní práci jednoznačně doporučuji k dalšímu řízení.

V Praze dne 31. 3. 2010

Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
Odd. italianistiky
Ústav románských studií FF UK